GED S5 01 (M/P)
Exam code: EDP5A

স্বাধীনতাৰ প্ৰাক্ মূহুৰ্তত ভাৰতবৰ্ষৰ শিক্ষাৰ ইতিহাস

পঞ্চম ষান্মাসিক

শিক্ষা

খণ্ড-২

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

বিষয় বিশেষজ্ঞ মণ্ডলী

অধ্যাপিকা স্বর্ণলতা দাস, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

অধ্যাপিকা গায়ত্রী গোস্বামী, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

ড° সাধনা গোস্বামী, কটন মহাবিদ্যালয়

সমন্বয়ৰক্ষী ঃ ড° ৰীতিমণি বৰদলৈ, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রস্তুতি গোটৰ সদস্য

অধ্যায়	*অৱিহণা যোগাইছে*	*ভাষান্তৰকাৰী*
৮-১৪	ড° নীলিমা ডেকা এল চি বি মহাবিদ্যালয়	ড° বীৰেন্দ্র ডেকা প্রাক্তন অধ্যক্ষ, নির্মল হালৈ মহাবিদ্যালয়

সম্পাদনা ঃ

বিষয়বস্তু সম্পাদনা ঃ (In-House Editing)

ভাষা সম্পাদনা ঃ ড° ৰীতিমণি বৰদলৈ, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়
মেঘনা চৌধুৰী, প্রাক্তন ভাষান্তৰকাৰী, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

গাঁথনিক সম্পাদনা ঃ ড° ৰীতিমণি বৰদলৈ, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রথম প্রকাশ ঃ জুন, ২০১৯ ISBN

This Self Learning Material (SLM) of the Krishna Kanta Handiqui State Open University is made available under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike4.0 License (international): http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হৈ পঞ্জীয়কৰ দ্বাৰা মুদ্রিত আৰু প্রকাশিত।

মূখ্য কার্যালয় ঃ পাটগাঁও, ৰাণীগেট, গুৱাহাটী-৭৮১০১৭

উপমূখ্য কার্যালয় ঃ হাউচফেড কমপ্লেক্স, দিচপুৰ, গুৱাহাটী-৭৮১০০৬ Web : www.kkhsou.in

এই শিক্ষণ সামগ্রী প্রস্তুতিৰ বাবে আর্থিক অনুদান আগবঢ়োৱা
দূৰ শিক্ষা সংস্থা, বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ ওচৰত বিশ্ববিদ্যালয় কৃতজ্ঞ।

খণ্ড পৰিচয় (পাঠ্য বিষয় GED০৫-০১, খণ্ড-২)

দ্বিতীয় খণ্ডৰ অষ্টম অধ্যায়টিত চিমলাৰ শিক্ষা সন্মিলন তথা লর্ড কার্জনৰ প্রাথমিক, মাধ্যমিক আৰু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শিক্ষা নীতিৰ মূল্যায়ন কৰা হৈছে। নৱম অধ্যায়টিত১৯১১ চনৰ গোখলেৰ বিলৰ প্রস্তাৱ সমূহ, ১৯১৩ চনৰ গোখলেৰ বিলৰ ওপৰত লোৱা চৰকাৰী প্রস্তাৱসমূহ তথা এই বিলৰ প্রাথমিক শিক্ষাৰ ওপৰত পৰা প্রভাৱ সম্পর্কে আলোচনা কৰা হৈছে। দশম আৰু একাদশ অধ্যায়টিৰ দ্বাৰা ১৯১৭ চনৰ কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয় আয়োগ স্থাপনৰ প্রয়োজনীয়তা আৰু মাধ্যমিক তথা বিশ্ববিদ্যালয় পর্যায়ৰ ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ ক্ষেত্রত আয়োগে আগবঢ়োৱা পৰামর্শৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। দ্বাদশ অধ্যায়টিত ১৯২৯ চনত হার্টগ কমিটি গঠন আৰু ইয়াৰ প্রস্তাৱসমূহ সামৰি লোৱা হৈছে। ত্রয়োদশ অধ্যায়টিত ১৯৩৭ চনৰ ৱার্ধা সন্মিলন অর্থাৎ জাকিৰ হুছেইন কমিটিৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে য'ত প্রাথমিক শিক্ষাৰ গুৰুত্ব সম্পর্কে আলোচনা কৰা হৈছে। চতুদর্শ অধ্যায়টিত 'চার্জেণ্ট প্লেন'ৰ গঠন আৰু বিভিন্ন স্তৰৰ শিক্ষাৰ বাবে আগবঢ়োৱা প্রস্তাৱসমূহৰ বিস্তৃত আলোচনা কৰা হৈছে।

এই পাঠ্যভাগটি অধ্যয়ন কৰোঁতে মূল পাঠৰ সোঁ তথা বাওঁফালে কিছুমান আয়তাকাৰ বাকচ লক্ষ্য কৰিব। এইবোৰত মূল পাঠত থকা নতুন শব্দ আৰু পৰিভাষাসমূহৰ অর্থ সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে— 'জানি থোৱা ভাল' বাকচবোৰত মূল পাঠৰ সৈতে জড়িত কিছু গুৰুত্বপূর্ণ তথ্যৰ সম্ভেদ আছে। অধ্যায়ত থকা 'চিন্তা-চর্চা কৰক' সমূহে অধ্যয়ন অধিক সক্রিয় আৰু ফলপ্রসূ হোৱাত সহায় কৰিব। আকৌ, 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ' যোগে আগবঢ়োৱা প্রশ্নাৱলীয়ে অধ্যয়নৰ অগ্রগতি সম্পর্কে স্ফ-পৰীক্ষণৰ সুবিধা দিব। অধ্যয়নৰ লগে লগে উক্ত প্রশ্নাৱলীৰ উত্তৰসমূহ লিখি শেষত দিয়া 'অগ্রগতিৰ খতিয়ান'ৰ সৈতে ৰিজাই চোৱাটো অধিক লাভদায়ক হ'ব। অধ্যায়টিত আলোচিত বিভিন্ন ধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে বিস্তৃত অধ্যয়নৰ বাবে 'অধিক জানিবলৈ' শিতানত উল্লেখ থকা গ্রন্থসমূহ সাৰথিস্ৱৰূপ। অধ্যায়বোৰৰ শেষত 'আৰ্হি প্রশ্ন' হিচাপে কেইটিমান প্রশ্নৰ আৰ্হিও তুলি দিয়া হৈছে। শেষৰ অধ্যায়টিৰ পাছত কেইখনমান 'প্রসঙ্গ পুথি'ৰ নাম উল্লেখ কৰা হৈছে। সেই কেইখন পুথিৰ সহায়েৰেই মূলতঃ এই পাঠ্যবিষয়ত উল্লেখ থকা অধ্যায়সমূহ প্রস্তুত কৰা হৈছে। আপোনালোকে বিশদভাৱে কোনো বিষয় জানিবলৈ হ'লে সেইকেইখন অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব।

বিষয় সূচী

পৃষ্ঠা নং

অধ্যায় ৮ঃ লর্ড কার্জনৰ শিক্ষা নীতি ১৯০৪ ১০৯ - ১২৫

লর্ড কার্জনৰ প্ৰাথমিক শিক্ষা নীতি আৰু ইয়াৰ মূল্যায়ন, লর্ড কার্জনৰ মাধ্যমিক শিক্ষা নীতি আৰু ইয়াৰ মূল্যায়ন, কার্জনৰ বিশ্ববিদ্যালয় আইন আৰু ইয়াৰ শিক্ষা নীতিৰ মূল্যায়ন।

অধ্যায় ৯ ঃ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ওপৰত গোখলে বিল ১৯১০-১১ ১২৬ - ১৩৯

গোখলেৰ বিল ১৯১০, প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ওপৰত গোখলেৰ বিলৰ প্ৰভাৱ।

অধ্যায় ১০ঃ কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয় আয়োগ - ১ (১৯১৭ - ১৯) ১৪০ - ১৫৪

মাধ্যমিক শিক্ষা, ইণ্টাৰমিডিয়েট শিক্ষা, বিশ্ববিদ্যালয় শিক্ষাৰ সম্বন্ধে আয়োগৰ প্ৰতিবেদন, কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সম্বন্ধে পৰামৰ্শাৱলী।

অধ্যায় ১১ঃ কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয় আয়োগ - ২ (১৯১৭ - ১৯) ১৫৫ - ১৬০

আয়োগখনৰ পৰামৰ্শসমূহৰ মূল্যায়ন, আয়োগৰ পৰামৰ্শাৱলীৰ পৰিণতি ।

অধ্যায় ১২ঃ হাৰ্টগ কমিটিৰ প্ৰতিবেদন ১৯২৯ ১৬১ - ১৮০

চাইমন আয়োগ গঠন আৰু হাৰ্টগ কমিটিৰ নিযুক্তি, হাৰ্টগ কমিটিৰ কাৰ্যক্ষেত্ৰত প্ৰাথমিক শিক্ষা, মাধ্যমিক শিক্ষা, উচ্চ শিক্ষা, মহিলা শিক্ষা হাৰ্টগ কমিটিৰ প্ৰতিবেদন।

অধ্যায় ১৩ ঃ বুনিয়াদী শিক্ষাৰ ৱাৰ্ধা আঁচনি ১৯৩৭ ১৮১ - ১৯৮

ঐতিহাসিক পটভূমি, জাকিৰ হুছেইন কমিটি, বুনিয়াদী শিক্ষাৰ অর্থ আৰু দর্শন, বুনিয়াদী শিক্ষাৰ প্ৰধান সাংগঠনিক বৈশিষ্ট্যসমূহ আৰু ইয়াৰ সুবিধা আৰু অসুবিধাসমূহ।

অধ্যায় ১৪ ঃ চার্জেণ্টৰ শিক্ষা প্ৰতিবেদন ১৯৪৪ ১৯৯ - ২১৭

জাতীয় শিক্ষা আঁচনিস্বৰূপে কমিটিৰ প্ৰধান প্ৰস্তাৱসমূহ, চার্জেণ্ট কমিটিৰ পৰামৰ্শসমূহ, চার্জেণ্ট প্ৰতিবেদনৰ মূল্যায়ন।